

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20.
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: In Memoriam. — Hindoe-Tentoonstelling. —
Een Verzoek. — Semarangsche Brieven. — Suriname.
— Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chi-
nees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en
West-Ind. Litt. overzicht. — Leestafels.

In Memoriam.

Den 1en October overleed in den ouderdom van 67
jaren, alhier plotseling de heer

HENDRIK WILLEM PRAASTERINK.

Na vele jaren in Nederlandsch-Indië werkzaam te zijn
geweest — het laatst als leeraar bij het Middelbaar Onder-
wijs te Batavia — keerde Praasterink hier te lande terug.
Maar hij behoorde niet tot hen, die het land, waar zij een
groot deel van hun leven hebben gewerkt, zoo spoedig
mogelijk schijnen te willen vergeten.

Vanaf de oprichting der afdeling Amsterdam maakte
Praasterink deel uit van het bestuur; was hij van de
afdeling de steeds volijverige penningmeester. Als zoodanig
hebben wij hem kunnen waardeeren in zijn gestadige
werkzaamheid; ook in de moeilijke en veel werk ver-
eischende jaren, die de afdeling gekend heeft.

Praasterink behoorde tot hen, die Indië werkdadig
een warm hart blijven toedragen; die, zonder ophof te
maken, steeds voortgaan met kalm hun werk te doen; een
man, waarop men steeds kon rekenen. Moge zijn voor-
beeld velen tot een opwekking zijn.

Voor de afdeling Amsterdam is zijn heengaan een groot
verlies; zijn werk zal nog lang met dankbaarheid worden
herdacht.

C. DE VRIES.

Amsterdam, 2 October 1915.

Hindoe Tentoonstelling.

Zij, die de eerste tentoonstelling van oud-
Javaansch en hedendaagsch Balisch Hin-
doëisme in het Stedelijk Museum te Amsterdam nog
niet hebben bezocht, hebben ongelijk. Dat bezoek is een
reisje naar Amsterdam overwaard.

Om op de tentoonstelling zelve zooveel mogelijk van
het schoons te genieten, is het raadzaam te voren den door
den heer J. C. van Eerde met zorg samengestellten
Gids voor die tentoonstelling te bestudeeren.

Deze is tegen f 0.40 (c.q. verhoogd met f 0.04 voor
porto) mede te verkrijgen bij den Secretaris van de Vereeniging
„Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag (2e verdieping).

E. F. GROOSS, Secretaris H. B.

Een Verzoek.

Aan personen, genegen in het winter-seizoen 1914—1915
Lezingen of Voordrachten te houden over
Indische onderwerpen, wordt verzocht hiervan
mededeeling te doen aan den Secretaris der Vereeniging
„Oost en West”, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, met
bekendstelling van de te behandelen onderwerpen.

Namens het Hoofdbestuur,
DE SECRETARIS.

Semarangsche Brieven.

VII.

Den volgenden dag ging de reis naar Malang. Alweer
zijn het hier uitbreiding en bouwerij, die het eerst op-
vallen. Auto-handels- en mode-zaken, die meer en meer
van een verrijnden smaak en luxe getuigen, bevestigen ten
duidelijkste de steeds toenemende welvaart. De Javasche
Bank zal hier weldra een kantoor openen en heeft reeds
de keuze tusschen een drietal flinke perceelen, aan de
aloon-aloon gelegen, waar de architect Hulswit van Ba-
tavia nog dit jaar een fors en statig gebouw zal doen
verrijzen. De middeleeuwsche straatverlichting met enkele
schamele olie-lampjes heeft sedert eenige jaren plaats ge-
maakt voor electrisch licht, dat ook door den Javaan zeer
gewild is; de stad heeft een goede waterleiding gekregen,
kortom de algemeene opbloei van Ned.-Indië manifes-
teert zich hier zeer overtuigend.

Ik moest toch vooral den volgenden dag blijven,
werd mij gezegd. Dan zou er in de sociëteit een
fancy-fair worden gehouden ten behoeve van de stich-
ting van een pension voor vrouwen en meisjes, die als
klerken bij den post- en telegraafdienst, in den handel of
als typisten en winkelbedienenden werkzaam zijn; een zeer
lofwaardig doel voorwaar. De Malangsche dames-wereld
was reeds druk bezig. Groen en vlaggen en een schat van
bloemen werden met vlugge handjes door een vrolijk jong
volkje onder de meer ernstige en kritische blikken van
oudere dames aangebracht. Daar zullen morgen heel wat
lieve voetjes over den ruinen dansvloer zweven, daar
zullen heel wat vurige blikken worden gewisseld, en wan-
neer dan, na een heerlijk sleependen wals, zooals alleen
Indische meisjes dien kunnen dansen, hij, in zijn onbe-
rispelijke evening-dress of in zijn keurige uniform haar
koelte toewuift, zullen er heel wat zoete woordjes worden
gefluiserd, en vrees ik, dat die kleine ondeugende Amor
wel eens gebrek aan ammunitie zou kunnen krijgen.

Edoch, het was niet voor zulke frivole genoegens, dat
Uw briefschrijver Malang bezocht.....

Den anderen morgen werd mij bevestigd, wat ik al
reeds eerder vernomen had, dat het systeem der pestbe-
strijding zich nu in hoofdzak richt op woningverbetering.
Natuurlijk worden er bij het constateeren van nieuwe ge-
vallen onmiddellijk plaatselijke maatregelen genomen.
Voor het hoofdbureau der pestbestrijding te Malang staan
voortdurend een twintigtal auto's gereed om zich onver-
wijd naar de gevaarlijke plekken te kunnen begeven. Die
woningverbetering heeft stelselmatig plaats. Dat bleek mij
ook duidelijk, toen ik mij in een door drie flinke paardjes
getrokken karretje naar Batoe en Poedjon begaf, die
plaatsen, waar eenige jaren geleden de pest het eerst
uitbrak (of liever het eerst als zoodanig herkend werd;
ze heeft er waarschijnlijk al verscheidene jaren vroeger
haar slachtoffers gemaakt), en die daarvan zoo geducht
hebben te lijden gehad.

De tocht daarheen maakt op iedereen een onvergete-
lijken indruk. Eerstens stijgt ge bijna voortdurend en voelt
ge als 't ware nieuwe veerkracht, nieuw leven u doortinten-
len, naarmate de lucht koeler en zuiverder wordt. Want
zoo goor en stinkend als Java is in zijn kustplaatsen, zoo
wonderschoon is het, zoodra ge slechts een hoogte van
een duizend voet hebt bereikt. En hier ging het tot ruim
3000 voet. Hier zijn wij in een beschaduwde gedeelte.
Forsche stammen verrijzen om U, de sierlijk gebogen lijnen
van het zacht suizende en krakende bamboe verheffen
zich tegen het diepblauwe gewelf, in de breede, donkere
kloof, waarlangs wij rijden, tooveren gouden zonnebun-
dels schitterende regenboogkleuren in het schuim van den

waterval, en murmelt de stroom tusschen reusachtige rots-
blokken. Tegen de steile hellingen schieten hooge boom-
varens op, in 't donkere loof van 't woud slingeren zich
lianen en bloeien wonderlijk gevormde orchideeën. Hier
heerscht een grootsche rust. Als wij wat verder in een
open ruimte komen, verrast ons een panorama van over-
weldigende schoonheid. Wendt ge den blik achterwaarts,
dan teekenen zich de grillige kammen van den Tengger
tegen het blauw van den hemel, en verrijst nog verder, in
een flauwe schakeering van het azuur, de ontzaggelijke
kegel van den Smeroe, waaruit zich van tijd tot tijd een
scherp omlinjende wolkenpluim verheft. Wij zijn vrij dicht
bij den Kawi, die links van ons ligt. Groote, bijna hori-
zontale vlakken, wisselen hier af met loodrechte wanden van
duizenden voetën hoogte. Over de tjemara-wouden, die
mosgroene vakken vormen, als uitgespreide fluweelen
kleeden, trekken violette wolkschaduw. Van de hoog-
ste kruinen tot het diepste ravijn gaat een kleurengamma
van heel teer zeegroen tot de kleuren van smaragd en
malachiet. Dan, rechts voor ons, ligt daar in zijn gewel-
dige majesteit de Ardjoeno, die zijn naam ontleent aan
den grooten sagenheld van het Javaansche volk. Als uit
den stralenden hemel donzen wolken langs zijn machtigen
kruin trekken, komt onwillekeurig de episode uit de
Mahabharata ons voor den geest, waarin Ardjoeno's tocht
naar den hemel van Indra wordt beschreven:

Und auf das Haupt hierauf küsst ihn der Gottfürst, der
den Feind erschlägt, drückt an seine Brust zärtlich ihn,
der in Demuth war gebeugt. *)

Nog eenige kronkelingen van den weg en wij zijn in
de desa Batoe, waar van paarden moet worden gewisseld.
In grooten getale liggen hier de villa's verspreid, waarin
voornamelijk Europeanen, een welverdiend otium cum
dignitate genieten, terwijl er ook vele gegoede Chinees-
zen een buitenverblijf hebben. Hier, waar de verschroeien-
de hitte van de lagere streken onbekend is, ziet ge fraai
aangelegde tuinen en kleurige bloemperken. Maar hier
ook zag ik voor het eerst de beruchte bordjes, witte let-
ters op rooden grond: pestgevaarlijk. Ik telde er
in een paar minuten een dertig of veertig, zelfs aan zeer
aanzienlijke woningen. Dat gaat zoo: de ambtenaar van
den pestbestrijdingsdienst bezoekt de huizen en inspec-
teert ze nauwkeurig. Behalve op zindelijkheid in het alge-
meen, wordt voornamelijk gelet op de gelegenheid voor
ratten om zich te nestelen. Zijn in dit opzicht geen
maatregelen genomen, dan worden de noodige verande-
ringen door den ambtenaar voorgeschreven, en wordt het
huis voorzien van het zeer duidelijk zichtbare bordje:
„pestgevaarlijk.” Den bewoner wordt een bepaalden tijd
gelaten om de voorgeschreven verbeteringen aan te bren-
gen. Zoo hij daaraan niet voldoet, worden ze op zijn
kosten ambtshalve aangebracht. Op deze wijze worden ge-
regeld geheele huizen-complexen onder handen genomen.

Bij de inlandsche woningen, waarvan de wanden uit
een vlechtwerk van gespleten bamboe (gedèk) bestaan,
aangebracht tegen houten stijlen, en waarop bij de meer
gegoeden een pannendak, bij de minder goeden een
dak van atap (gedroogd riet) ligt, rustende op bamboes,
is men zeer beperkt in zijn maatregelen. Al die bamboe
vormt natuurlijk een prachtige gelegenheid voor allerlei
ongedierte om zich daar te vestigen. Afdoende verbete-
ring is hier niet aan te brengen; daarvoor zou men den
Javaan een ander huis moeten voorschrijven, wat zijn
uiterst geringe financiële draagkracht te boven zou gaan.
Reeds te dikwijls werd die factor te veel uit het oog
verloren, waardoor ernstige ontevredenheid onder de be-
volking ontstond. Men heeft zich dus in hoofdzaak te

*) Vertaling van Bopp, Arjuno's Reise zu Indra's Himmel.

Hofl. van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,
Opticiën - Instrumentmaker.
Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hofl. van H. M. de Kon.-Moeder

bepalen tot de grootst mogelijke zindelijkheid, die vooral in bergstreken, waar het water schaarsch is of moeielijk te bereiken, den inlander meestal vreemd is. Maar een zachte wenk van hooger hand vermag dikwijls heel veel. Een aardig staaltje daarvan nam ik waar te Poedjon, toen ik den volgenden morgen in het vroeger zoo uitstekende, nu al zeer in verval verkeerende hotel, wat van mijn zwerftochten zat te bekomen, en in de eerste morgen-schemering de rozige wolkjes nastaaarde, die de verrijzende dagvorstin tegemoet zweefden.

Aan de andere zijde van den weg lagen eenige inland-sche huisjes, zooals gewoonlijk vrij vervallen en beroekt, in al hun schilderachtigheid zielig en arm. Een onge-wone drukte had daar op het toen reeds netjes aange-veegde, omringende erf plaats, en nauw was de dag aan-gebroken, of een tiental inlanders, waaronder de modin of dorpspriester, had zich om een ligmatje geschaard, en deed zich te goed aan allerlei inlandsche gerechten, die door een paar meisjes van een jaar of tien, kleine handige kleuters, met ernstig gezicht werden opgediend. Het was de bekende Sedekah, een plechtige maaltijd, waarbij de zegen van Allah wordt afgesmeekt. Nadat het maal genuttigd was, hetgeen niet lang duurde, want de Javaan is matig in zijn voeding, werd een klobot, dunne cigaret van fijn geprepareerd maisblad met wat tabak er in, aangestoken, en gingen de genoodigden aan 't werk. In weinig tijd was er van het geheele huis niets meer over dan de stijlen en het dakgebint. Dat alles werd flink afgestoft, hier en daar wat bijgehakt (de schaaft is hier nog niet in gebruik), waar noodig een stijl of eenige bamboes vernieuwd, en daarna werden de nieuwe, reeds van te voren gereed gemaakte wanden aangebracht, en nog vóór vier uur 'smiddags was het geheele huis ver-nieuwd en trokken de desa-lieden, wederom na een korten gemeenschappelijken maaltijd, genoegelijk en tevreden huiswaarts. Nu wil ik gaarne aannemen, dat er onder die hulpvaardige dorpsgenooten enkelen, misschien wel allen, zijn geweest, die daartoe door het dorps hoofd waren op-geroepen. Maar dat gaat zonder morren; er heerscht nog een treffende eensgezindheid en saamhoorigheid bij de bewoners van eenzelfde desa. Verbeeld U zich zoo iets eens in den Haag; dat daar b.v. de bewoners van deze of die buurt of straat door het Gemeentebestuur werden opgecommandeerd om een dag te komen werken aan het huis van een buurtgenoot. De heeren zouden er stichtelijk voor bedanken niet alleen, maar ik voorzigt hevig op-stootjes.

De loemboeng of voorraadschuur van het Javaan-sche huis vormt geen onderdeel daarvan, maar is een afzonderlijk bamboe huisje, rustend op houten stijlen, en waarvan de vloer een 1½ of 2 M. boven den beganen grond ligt. Om den toegang tot die loemboeng voor rat-ten, die gemakkelijk tegen de stijlen opklimmen, onmo-gelijk te maken, heeft men hetzelfde middel toegepast dat ook bij schepen in gebruik was. De kabels, waarmede het schip aan de kade gemeerd lag, vormden de brug, waar-langs die vraatzuchtige en gevaarlijke gasten zich, vooral des nachts, in grooten getale aan boord begaven. Men heeft nu iederen kabel voorzien van een goed sluitenden blikken koker, die naar de zijde van den wal breed uit-loopt. Datzelfde doet men nu ook bij de stijlen, waarop de loemboeng rust.

Gelukkig blijven tot nu toe de sterftecijfers vrij laag. Het komt ook voor, dat de mortaliteitscurve zonder eenige aanwijsbare oorzaak een plotselinge daling vertoont, zoo-als in het Kedirische is waargenomen. Maar de strijd zal met onverminderde kracht moeten worden voortgezet. Dat de bevolking, zoo ze al geen tegenwerking betoont, in den regel niet dan gedwongen zal medewerken, is begrip-pelijk. Immers, zij ziet het belang der genomen maat-regelen niet in, haar ontgaat de samenhang tusschen het middel en de kwaal. Alleen eenig inzicht in hygiëne kan hierin verandering ten goede brengen. De Javaan heeft daaromtrent geen of zeer scheeve begrippen. En als wij eerlijk zijn, moeten wij bekennen, dat het bij den gemid-delden Europeaan niet veel beter is. Op onze middelbare scholen en inrichtingen voor meer uitgebreid lager onder-wijs, op onze technische scholen, bij de opleiding tot onder-wijzer(es) en hoofd-onderwijzer(es), (de z.g. kleine en groote normaalcurssussen) wordt nog altijd een groot deel van den tijd besteed (?) aan vakken van een zeer problematieke waarde; maar de beginselen der ge-zondheidsleer worden niet besproken. Een enkelen keer zal een leeraar in de natuurlijke historie eens iets van bacte-riën vertellen en van hun nuttige en schadelijke werking, maar daar blijft het dan ook bij. Ik eisch meer. Ik eisch, in welken eenvoudigen vorm dan ook, een stelselmatige behandeling van voedingshygiëne, van die van de huid, de kleding, de woning, de bouwmaterialen, van het erf, van de watervoorziening, van landbouw- en fabrieks-hygiëne, om maar eens enkele onderwerpen te noemen. Gaarne geef ik daarvoor alle graven uit het Hollandsche huis en een flink stuk trigonometrie in ruil. Bij den in-lander kan van het schoolonderwijs in deze nog niets wor-den verwacht. Maar er ware iets anders te doen. Iemand, dien ik zeer goed ken, stelde eenige jaren geleden, (er was toen nog geen sprake van pest), in „De Locomotief” voor, om geregeld openbare voordrachten voor Inlanders te houden met de bioscoop als leer- en tevens onweer-staanbaar lokmiddel, en dan natuurlijk gratis. Dit voor-stel heeft mijn volle sympathie. De voordracht kan met zorg worden samengesteld door een medicus in overleg met een ontwikkelden inlander. Met een viertal jonge Javanen, wien men den titel van mantri geve, worde een paar keer flink gerepeteerd; en zend ze dan maar

gerust de desa in. Laat overal het binnenlandsch bestuur de zaak warm steunen, laten die lieden een half jaar lang Java hebben doorkruist, dan geve men ze een nieuwe voor-dracht. Op deze wijze is in een paar jaar te bereiken, wat langs den weg van het onderwijs minstens een halve eeuw zou duren.

Ik beveel dan ook dit denkbeeld ten zeerste bij de autoriteiten aan.

Semarang, Juli 1915.

SI PANTEK.

Suriname.

Het blad „Suriname” van 24 Augustus wijdt een hoofdartikel aan den op 21 Augustus overleden oud-Administrateur van Financiën A. J. Baron Schimmelpenninck van der Oye.

Wij ontleenen daaraan het volgendé:

„De tijding van het heengaan van Baron Schimmelpenninck is door velen met een schok vernomen en nog meer zullen zijn heengaan betreuren als van een welmeenenden vriend.

Want Baron Schimmelpenninck was een vriend van Suriname en de Surinamers. Hij heeft het land liefgehad en er voor gearbeid. Hij is de kinderen van het land een voorlichter, een helper soms, een raadgêver vaak geweest. Er is weinig een figuur in de kolonie geweest, die zoo geliefd en gezien was en zooveel gezag had als Baron Schimmelpenninck. Aristocraat van geboorte, van de oudste Nederlandsche adel — zijn geslacht klimt op tot Kimo Schimmelpenninck, die Ao. 910 het ambt van bur-gemeester van Keulen bekleedde — was Baron Schimmelpenninck de eenvoud in persoon; zijn persoonlijke omgang met arm en rijk was precies hetzelfde; de nederige man voelde zich evenzeer op zijn gemak bij hem als de hoogst geplaatste.

Baron Schimmelpenninck werd 4 Dec. 1874 — hij bekleedde het ambt van burgemeester van Nijkerk in de Veluwe — bij Kon. Besluit benoemd tot Administrateur van Financiën in Suriname. Den 1sten Februari 1875 ar-riveerde hij te Paramaribo.

Jhr. C. A. van Sypesteyn was toenmaals gouverneur van Suriname. Samen hebben zij den grondslag gelegd voor menig werk en voor de ontwikkeling der kolonie naar vele zijden. En van veel wat zij tot stand brachten, trekt de kolonie nog voordeel.

Samen stichtten zij het Emigratiefonds, riepen den kleinen landbouw en de goudindustrie in het leven.

Ook de balata-industrie kreeg het aanzijn onder Baron Schimmelpenninck's beheer van de domeinen.....

Na een 25-jarigen diensttijd meende Baron Schimmelpenninck dat de tijd voor hem gekomen was, om de leiding van zijn veelomvattend departement, het uitgebreidste der kolonie, aan jongere krachten over te laten. Met 1 October 1900 verkreeg hij op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst met pensioen.

Na zijn pensionneering bleef Baron Schimmelpenninck nog ten volle zijn aandacht schenken aan de belangen van het land. Menige belangrijke nota van zijn hand verscheen in de pers.....

Voor al de zaak der armeren wijdde hij zich; wei-nigen kenden zooals hij de werkelijke nooden der lagere volksklasse, zooals verschillende der door hem geschreven stukken bewezen. Hij was vooral de vriend der „kleine luyden”, die den weg naar hem dan ook steeds wisten te vinden.....

Met den overleden oud-hoofdambtenaar gaat een figuur heen, die de populaire verbeeldingskracht aantrok, die een diepen indruk achterliet, een man van hooge intellectuele gaven, begiftigd met een nobel hart, groote werkkraft, diepe kennis van menschen en zaken, breede opvattingen, die niet in één tijdvak bleven versteenen, maar met den tijd meegroeiden; en steeds vol belangstelling voor de openbare zaak.

Hij was een dier stoere Hollanders, zooals zijn geslacht er velen heeft opgeleverd, die den roem van het kleine Holland over de zee heendroegen en er liefde voor wisten te winnen!”

* *

In „Suriname” van 17 en 20 Augustus weer stukken over het „debat Leys—May”, waarover wij in onze vorige nummers het een en ander hebben meegedeeld. Wij meenen niet op de zaak te moeten terugkomen.

* *

In het nummer van 17 Augustus een nieuw denkbeeld omtrent de landbouwleerlingen-kolonie: de vereeniging beginne met te koopen een flinke cacao-plantage met 1000 of meer akkers land, waarop moet aanwezig zijn ± 200 akkers cacao, plus gebouwen, sluisen, enz. enz.

De onderneming worde door de vereeniging geëxploi-teerd en daar kome de landbouwkolonie; de jongens be-ginnen met het werk aan te leeren, precies zooals de nieuwe koelies. Als arbeiders voor de onderneming worden aan-gehuurd en gecontracteerd, creolen en vrije koelies, geen Javanen. Op de onderneming wordt aangelegd een flinke tuin, aangekocht een paar koeien, eenige varkens en een flinke hoop pluimvee. De varkens worden in de hokken gekweekt, niet loslopend. Al dit werk doen de jongens.....

Zijn de jongens opgekweekt tot flinke arbeiders, dan krijgen zij op de plantage een stuk land van ± 10 akkers, die zij gaan bewerken.....

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - Cashes

Safe-Inrichting.

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij be-schikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

Laan van Meerdervoort 26

TEL. HAAG 8755.*

Effecten - Bankzaken

Informatie-Bureau voor

Indische Fondsen.

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT

te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.
2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 13 jaar. Opleiding voor H.B.S. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.
3. Meisjesschool voor leerlingen van 12 tot 16 jaar. Onderwijs in vreemde talen door leeraren met middelbare bevoegdheid.
4. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzeres voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzeres 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor hand-werken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.

Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directie resp. directrices van de genoemde scholen.

Wanneer de vereeniging de ondefneming goed exploiteert, dan krijgt zij een bron, waaruit ze putten kan en leeren de jongens dat, wat ze werkelijk als landbouwer noodig hebben.

Het denkbeeld is de overweging waard.

* * *

Men schrijft aan „Suriname” van 3 September:

„De Gouverneur heeft andermaal zijne groote belangstelling getoond in den arbeid van het Comité voor de vlecht-industrie in Suriname.

Bij gelegenheid van den jaardag van H. M. de Koningin schonk Zijne Excellentie de zeer belangrijke gift van één duizend gulden, om daaruit in de eerste plaats aan te schaffen de pletmachine, *) waaraan reeds lang behoefte bestond, omdat zij voor de hoeden-vlecht-industrie van zoo groot belang is.

Immers, door de machinale bewerking krijgen de hoeden hooger waarde en wordt alzoo de afzet daarvan beter verzekerd.”

Curaçao.

Uit Curaçao ditmaal gelukkig goede berichten. Wat de financiën betreft, lezen wij, dat over het algemeen gedurende het 2de kwartaal wel minder ontvangen werd dan verleden jaar, maar zoo heel veel scheelt het toch niet. Aan „Belastingen” ontvangen f 100.576.39 of ± f 5000 minder dan gedurende het 2de kwartaal 1914, en aan andere inkomsten f 24.046.84½ of f 3.000 meer dan in 1914.

Het nadeelig verschil is dus ± f 2.000. En dat, terwijl er f 8.000 minder aan invoerrechten werd ontvangen en f 5.000 aan accijns plus f 3.000 aan loodsgelden.

Grond-, gebruiks- en successiebelastingen hebben te zamen ± f 14.000 meer opgebracht, en waren dus een redder in den nood.

De uitvoer was in het tweede kwartaal al weer iets beter dan in het eerste.

De totaalsom van de waarde der uitgevoerde artikelen bedroeg in het eerste kwartaal f 422.000, in het tweede f 485.485.

Gedurende het eerste halfjaar werd uitgevoerd voor een gezamenlijke waarde van ruim f 900.000. Dat is beneden het normale, maar kan in oorlogstijd nogal schikken.

* * *

Sedert 9 Augustus j.l. is er een aanvang gemaakt met de opleiding van Curaçaosche jongelingen tot Marconist. Aan dezen cursus wordt deelgenomen door: S. Casseres, P. J. Frigeiro, J. Hermans, C. Juliao en P. A. Simon. Den heer Molenkamp, de eenige van het marinepersoneel, die na de reorganisatie van het kuststation in Gouvernementsdienst overgaat, is opgedragen dien cursus te leiden.

* * *

„Vreemdelingenverkeer”. Onder dit hoofd schrijft de „Amigoe” van 14 Aug. j.l.:

„De Redactie-commissie voor het reclameboekje heeft deze week vergadering gehouden. Luitenant Pieper was zoo gelukkig geweest nog juist vóór zijn vertrek naar Ned. met het samenstellen van tekst en foto's klaar te zijn gekomen. De Commissie moet nu verder beslissen.

De beste waardeering van de moeite, welke luitenant Pieper zich heeft gegeven, zou zeer zeker bestaan in de eervolle opdracht der Commissie aan den heer Pieper voor het boekje een flinken uitgever te willen zoeken in Nederland. Misschien wil de heer Pieper zich ook nog wel belasten met goedkeuring der clichés, waar het bij een reclameboekje vooral op aankomt. Als Z.E.G. ten slotte ook de correctie op zich wilde nemen, zouden we heelemaal klaar zijn en het boekje spoedig kunnen verspreid worden.

Nog meer dan vroeger, zullen we in de toekomst zelf voor eigen opleving moeten zorgen. Nederland zal het zwaar genoeg te verantwoorden hebben. Bevordering van het vreemdelingenverkeer is een der krachtigste hulpmiddelen om scheepvaart en handel te doen herleven.”

* * *

De „Cur. Courant” van 13 Aug. j.l. bevatte het mooie bericht, dat de Eerste Sisal Cultuur-Maatschappij het huurcontract der terreinen met vijf jaar verlengd heeft. In September werd een geoeft plantier op Curaçao verwacht om de werkzaamheden te leiden.

* * *

In de te Amsterdam gehouden tweede jaarlijksche vergadering van aandeelhouders van de N. V. Struisvogelpark „Albertine”, wijdde de voorzitter een woord van hulde aan de nagedachtenis van wijlen Prof. Hubrecht, in wien de vennootschap een bij uitstek kundig en belangstellend commissaris verloor.

Uit het jaarverslag blijkt, dat de proefneming van acclimatisatie van struisvogels op Curaçao geslaagd is en de jonge vogels zich uitstekend ontwikkelen.

*) Naar wij uit goede bron vernamen schonk Z.Ex. voor dat doel f 500 en verzocht aan het Hoofdbestuur der Ver. „Oost en West” hare bemiddeling te willen verlenen, tot het bekomen van de andere helft der benodigde som, hetgeen zooals de lezers van ons blad bekend is — dank zij milde schenkers — tot het gewenschte resultaat geleid heeft.

Red. Com.

Zooals te voorzien was, is door het aantal onvolwassen vogels op de onderneming het bedrijf nog niet winstgevend, doch blijft het bestuur overtuigd, dat binnen eenige jaren de teelt een vlucht nemen zal, goede winsten gemaakt en de struisvogelveer het voornaamste uitvoerartikel zal worden van de door droogte beruchte kolonie. In de plaats van wijlen Prof. Dr. A. A. W. Hubrecht, werd tot commissaris gekozen de heer J. C. Bunge te Aerdenhout, terwijl de aftredende commissaris P. C. Th. Lens herkozen werd.

* * *

En last not least:

De Koningin-Moeder gaf onlangs aan „Boeatan” (voor die 'nog niet weten: de N. V., Heulstraat 19, den Haag, door „Oost en West” opgericht ter bevordering onzer koloniale kunstnijverheid en huisvlijt) de verblijvende opdracht een paar mooie bedspreiën voor H. M. te doen borduren door ervaren werksters op Curaçao. Het daarvoor benodigde linnen, voorzien van de door H. M. uitgekozen teekening, zijn bereids naar Willemstad verzonden, waar H. M.'s liefdevolle bedoeling, de borduursters aan werk te helpen, zeker ten volle gewaardeerd zal worden.

Ook „Boeatan” bestelde een dergelijke spreij als standaardmodel voor hare permanente tentoonstelling, in de hoop, dat het voorbeeld, door H. M. gegeven, navolging zal vinden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Medan Boediman.” Onder dezen naam verschijnt sedert 4 Augustus te Djokja een Maleisch weekblad, bestemd voor Inlanders, die de Nederlandsche taal niet verstaan of niet voldoende machtig zijn, om Hollandsche werken te lezen. Het blad stelt zich voor, om den lezer door goede vertalingen uit het Hollandsch, door opstellen van ontwikkelde medewerkers en overzichten der pers, geregeld op de hoogte te houden van aangelegenheden, die een beschaafd mensch behoort te weten.

Het proefnummer, dat op ruime schaal onder de Inlanders werd verspreid, draagt alle kenmerken van dege-lijkheid. De abonnementsprijs ad f 2.25 per kwartaal is billijk te noemen. In dit eerste nummer komen de volgende artikelen voor: Van de redactie-tafel; Militie; Beschouwingen van medewerkers; Staatsbladen; Hoenderteelt; Uit de Indische bladen; Correspondenties; Mutaties onder de ambtenaren.

De uitgever van dit blad is de eerste, die er aan denkt, zijn niet-Hollandsch-sprekende landgenooten aan nuttige lectuur te helpen. De drang naar kennis van deze menschen is in den laatsten tijd meer en meer gebleken van dien aard te zijn, dat voor hen afzonderlijke lectuur noodzakelijk is. De neiging is thans op Java merkbaar, om tijdschriften in twee talen, nl. in Maleisch en Hollandsch, uit te geven. Men hoopt daarmede zowel de Hollandsch sprekende landgenooten als Inlanders, die de Nederlandse taal niet verstaan, te dienen. Doch in werkelijkheid bevredigen zulke bladen slechts de eerste categorie menschen, terwijl de laatstgenoemde Inlanders ze gewoonlijk niet lezen, omdat ze hun te duur zijn.

„Kennis is Macht”. Ondertekend door A. Winangoen, President, en A. Bijvoet, Secretaris, maakte het afdelingsbestuur van de vereeniging Insulinde te Meester Cornelis in een Maleische circulaire, in hoofdzaak het volgende bekend:

Het bestuur voornoemd wil een onderwijsvereeniging oprichten, waaraan de naam van „Kennis is Macht” gegeven zal worden. Het rekest op de hulp en den steun van de heeren leden der vereeniging. Onze kinderen, zegt dit bestuur, worden gerekend tot onze waardevolste bezittingen te behooren, voor wie wij alles moeten over hebben. Niet genoeg kan voor hun welzijn besteed worden. Verliezen wij geld of goed, dan kunnen wij met alle inspanning van krachten en aanwending van ons vernuft het verlorene terug zien te winnen, ja soms nog meer daarvoor in de plaats krijgen; maar verliezen wij een geliefd kind door den dood of beantwoordt het niet om de een of andere reden aan de in hem gestelde verwachtingen, dan schieten alle middelen te kort om dit verlies te herstellen; onze teleurstelling is dan groot en onherstelbaar. Wij moeten de handen in elkaar slaan, indachtig aan de zinspreuk: Eendracht maakt Macht. Eensgezindheid geeft kracht bij de uitvoering van alle zaken en zoo zullen wij eendrachtig samenwerkende scholen en andere onderwijsinrichtingen krijgen, die wij tot nu toe nog niet hadden. Als ons huis vuil is, dan is het onze plicht, niet die van anderen, het goed schoon te maken en als op onze levenswijze aanmerkingen te maken zijn, dan moeten wij en niet anderen ons zelve verbeteren; daarom vragen wij U allen om steun en medewerking.

Dat vader en moeder toezicht houden op het onderwijs hunner kinderen is niet meer dan hun plicht. Ingevolge de bestaande bepalingen is dit toezicht opgedragen aan Inspecteurs en Schoolcommissies, maar voor een behoorlijke samenwerking tusschen de onderwijzers onderling met de vaders en voogden kunnen zij weinig of niets doen. Als wij de gouvernementsscholen met de particuliere vergelijken, d. w. z. die scholen, welke door particulieren zijn opgericht, dan moet geconstateerd worden, dat de toestand op de laatst genoemde scholen beter is. Neem bijv. de Prins Hendrik-school, door de Loge tot stand gekomen en de scholen met den Bijbel en andere. In de laatste jaren heeft het Gouvernement zijn billijkheidsgevoel laten

Voor Hulpbehoevenden, Bejaarden en Zieken

goede verzorging, prettig tehuis en uitstekende tafel. (Op verlangen worden patiënten met auto afgehaald).

Brieven aan de Directrice van „Arnoheem” te Hilversum. Informaties bij Indische Families.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen. Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid. Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m. Directie: J. VAANDRAGER.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met safiernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
3 Citadelweg, WELTEVREDEN.
GRAMOPHONE AGENCY,
38 Gemplongan, SOERABAJA.
HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY

— 22a Amsterd. Veerkade, De Haag. —

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.

Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.

Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electricch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.

PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.

J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMogens.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

spreken en een betere verdeling voor de aanwending van 's lands gelden toegepast, in zooverre, dat nu ook de bijzondere scholen met een subsidie bevoorrecht worden. De tijd is dus voor ons gunstig om gezamenlijk partikuliere scholen op te richten, waar de kinderen naar onze wenschen en inzichten de noodige kundigheden kunnen opdoen. De afdeeling Meester Cornelis van Insulinde wil het voorbeeld geven. In de eerste plaats doen wij een beroep op den steun en samenwerking van de ouders. De onderwijsvereniging „Kennis is Macht” zal alle soorten van onderwijs bevorderen, in de eerste plaats het voorbereidend onderwijs, lager onderwijs herhalingsonderwijs en het voortgezet onderwijs. Aan het voorbereidend onderwijs moet meer dan gewone aandacht geschonken worden. Het wordt nog veel te stiefmoederlijk behandeld. Ook aan het lager onderwijs moet meer tijd besteed worden; dit toch is de basis voor alle verdere kundigheden. De herhalingsscholen, die we nog niet hebben, moeten in 't leven geroepen worden, zoo noodig voor de vele klerken bijv., die om 1 of 1½ uur 's middags van de kantoren naar huis toe gaan en dan niets meer te doen hebben. Daarna moet het voortgezet onderwijs bevorderd worden, waar weer wat anders geleerd wordt. Ons program is niet afgebakend. Er kan nog altijd wat bij.

Maar wie zal dat alles betalen?

Niemand anders dan wij, ingezetenen van Nederl.-Indië. Betaalt het Gouvernement dan met andere gelden dan die afkomstig zijn van de gelden der ingezetenen? Neen, zij zijn afkomstig van de gelden der bewoners van Insulinde, van welken landaard ook, en ook bestemd voor leerlingen van alle landaarden. Zie maar art. 16 van het reglement van de Koningin Wilhelmina-school.

Laat ons dus samenwerken tot oprichting dezer vereniging.

Dr. Douwes Dekker. Naar aanleiding van een opmerking van mevrouw J. S. Evers de Groot over het doctoraat van Douwes Dekker, namelijk, dat dit niet op dezelfde hoogte kan staan als een gelijke titel in Holland behaald, schrijft de Goentoe Bergerak het volgende:

Omtrent het behalen van den doctoralen graad door D. D. schreef „Ipers” in de „G. B.” d.d. 24-7-'15 no. 22 naar aanleiding van het kleinerend geschetter van het Nieuws over de waarde van D. D.'s doctoraat o.m.: Thans, nu 't bericht kwam, dat D. D. daar geen jaar, doch maar 8 maanden noodig had om 't examen te doen, wordt dat examen in twijfel getrokken en heet het: „'t is een buitenlandsch examen”, enz., en dat, indien iemand in Holland reeds niet meer kon doen, hij naar Zwitserland ging om daar een graad te halen. Weet de Redactie van 't Nieuws dan niet, dat dit examen niet in Holland afgelegd kan worden in de eerste en in de tweede plaats, dat in Holland 2 soorten van examens gedaan kunnen worden voor andere vakken, n.m. het cum laude en het examen op proefschrift; en weet de Redactie wat dit laatste zeggen wil? Blijkbaar is in de bewering van „Ipers” een onjuistheid geslopen en werd hij bij het schrijven van de tegenspraak aan het adres van het gekwebbel van rommelmond teveel door de warme vriendschap voor den afwezigen aangevallene vervoerd. Wij handhaven echter onze meening — buiten beschouwing latende of het Hollandsche doctoraat hooger dan wel lager is dan het Zwitsersche dito — dat de getoonde prestatie van onzen leider meer dan buitengewoon is. Dat een studie van jaren met een voor-examen Latijn en Grieksch niet gelijk kan staan met die van acht maanden zonder voor-examen (de staatswetenschappen moeten worden bestudeerd met kennis van Latijn en Grieksch en moderne talen) is slechts een meeningkwestie. Al zegt de tegenpartij en met haar eenige partijgenooten, die het weten kunnen, dat het een paskwil is, D.D. is nu voor ons

Doctor Douwes Dekker.

Basta.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Mislukte Propaganda-Vergadering. „Insulinde” heeft te Semarang in de Chineesche sociëteit Hwa Joe Hwe Koan (gang Gambiran) een ledenvergadering gehouden, gepreideerd door den heer Weidemuller. Deze en de heer Darna Koesoema hebben daarbij het woord gevoerd. Er waren ongeveer tachtig Chineezers, die deze vergadering op uitnodiging, bijwoonden. Er werd gesproken over een aanstaande verkiezing van een lid van den Gemeenteraad te Semarang en gevraagd of de Chineesche hoofdredacteur van de „Djawa ten-gah” zich daarvoor candidaat wilde stellen; ook of de Chineezers zich niet bij „Insulinde” wilden aansluiten door lid te worden. Het antwoord op de laatste vraag was voornamelijk ontkennend. Zij konden zich met het doel en de werkwijze van deze vereeniging niet vereenigen. Het bestuur van „Insulinde” gaf toen aan de aanwezige Chineezers in overweging om de gelden voor China ingezameld niet daarheen te zenden doch voor Ned.-Indië te bestemmen.

Drie punten werden verder behandeld: 1e. Aan de Regeering het voorstel te doen de Hollandsch-Chineesche scholen en de Hollandsch-Inlandsche scholen één te doen zijn. 2e. De huizen en perceelen van Chineezers onder gemeentetoezicht te stellen, opdat bij den aanleg van wegen meer orde en regelmaat dan tot nu toe zal heerschen, deze niet meer naar ieders goeddunken zullen worden aangelegd. 3e. Kennis te geven aan het bestuur van Insulinde, zoodra een journalist wegens persdelict in rech-

ten wordt betrokken, opdat die zaak van de zijde van deze Vereeniging kan worden gesteund.

Wij — alzoo de „Perniagan” — kunnen 't ons best voorstellen, waarom de te Semarang woonachtige Chineezers niet gaarne lid willen worden van Insulinde en dus bovenstaand aanbod hebben afgeslagen. Het eerste denkbeeld bijv. om de voor China ingezamelde gelden voor Ned.-Indië te bestemmen! Wat mooi! Insulinde zet ons dus aan, ons niets te bekommeren om China, de bakermat ook der Chineezers in Indië, het land, dat nu in financiële nood verkeert en dat zij daarom willen steunen! Dit geld zou dan in Indië moeten blijven om met Insulinde de Tweede Kamer der Staten-Generaal te kunnen interpellieren over de veroordeeling van Marco en om verzoeken te doen enkele strafbepalingen in te trekken? 't Is wel brutaal om op deze wijze de Chineezers te willen overhalen lid te worden van hare partij! Om de andere voorstellen moeten wij ook lachen. Waarom vragen de heeren van Insulinde niet om ook de Europeesche scholen één te doen zijn met de Inlandsche scholen? Of waarom zouden de Hollandsch-Chineesche scholen niet één kunnen zijn met de openbare lagere scholen? Dit zou nog beter zijn. En waarom kunnen de openbare (Hollandsche) lagere scholen en de Hollandsch-Chineesche en Inlandsche scholen niet één en dezelfde zijn? Met voorstellen, als hierboven genoemd, zullen de Indiërs de Chineezers niet lokken om hun partij te kiezen. Zij moeten iets beter bedenken, om de harten der Chineezers tot zich te trekken.

(„Perniagan”).

Een nuttig werk. Te Soekaboemi — alzoo hetzelfde blad — wil men een cursus oprichten in de Nederlandse taal ter opleiding tot het kleinambtenaarsexamen voor jongelieden van elken landaard. Een der bestuursleden van de afdeeling Buitenzorg van het Algemeen Nederlandsch Verbond heeft daartoe het initiatief genomen. De school zal op denzelfden voet geschoeid worden als de cursus, die daarvoor te Buitenzorg bestaat. Van verschillende zijden werd de wenschelijkheid tot oprichting van dezen cursus erkend en medewerking toegezegd. In het Victoriahotel is toen de oprichtingsvergadering gehouden, welke werd bijgewoond door den controleur van Soekaboemi, verschillende Inlandsche en Europeesche ambtenaren en onderwijzers. De cursus zou den 1en September j.l. geopend worden en onder de leiding komen te staan van den heer Colbert, onderwijzer aan de Europeesche lagere school te Soekaboemi, terwijl de heer te Kolste, hoofd dezer school, aangezocht werd als voorzitter van het bestuur op te treden.

Gevolgen van den Oorlog. De „Perniagan” deelt mede, dat de Engelsche regeering hare onderdanen streng verboden heeft, om met Duitschers handelsbetrekkingen aan te knopen. Deze regeering is nu nog verder gegaan. Zij heeft nu ook verboden om met Hollandsche handelshuizen in aanraking te komen, die Duitschers in hun dienst hebben. Een firma te Soerabaja moest steenkolen aan het Engelsche gouvernement leveren. De steenkolen moesten van Australië betrokken worden. Het ongeluk wilde, dat die firma een Duitscher in haar dienst had. De Engelsche consul heeft toen naar Australië getelegrafeerd om geen steenkolen aan die firma te leveren. Haar schoot toen niets anders over dan den Duitschen geëmployeerde te ontslaan, die reeds jaren lang in haar dienst was en op wien niets viel aan te merken.

Handel in Vrouwen. Herhaaldelijk is 't voorgekomen en komt 't nog voor, dat Inlanders uit Sumatra in de Preanger komen om daar jonge, mooie vrouwen voor Singapore te werven. De gebruikelijke manier is, dat zij eerst kennis maken met de ouders van deze meisjes en daarna met dezen in het huwelijk treden. Na eenige maanden in de Preanger vertoefd te hebben, vertrekken zij naar hun land terug, nemen de vrouwen mee, voorgevende, dat zij voor hunne zaken noodzakelijk voor eenigen tijd weg moeten. Maar zij gaan dan niet naar Sumatra, doch naar Singapore, alwaar die vrouwen verkwanseld worden, om tot bijzit van den een of anderen rijken welusteling te dienen. Nu zijn er ook al Chineezers, volgens de „Perniagan”, die zich aan dit snode bedrijf schuldig maken. Het blad maakt, ter waarschuwing, eenige staaltjes bekend. Eén dier Chineezers kreeg evenwel onlangs zelf een koopje. Hij had te Batavia een Inlandsche vrouw tot bijzit genomen, met wie hij, na eenige maanden, zoogenaamd een plezierreisje naar Singapore maakte. Daar bracht hij haar in kennis met een der Radja's van het Maleische schiereiland, met wien hij toen fluisterend een gesprek aanving, waarvan zij evenwel zooveel verstond, dat hij haar voor een zekere som (± 500 dollars) aan dien Radja wilde afstaan. Daar zij het over den prijs niet eens konden worden, vroeg haar man nog eerst met zijn vrouw naar het hotel terug te mogen keeren om over de zaak na te denken. Daar aangekomen

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.
Plaats 33 - Tel. H. 2375

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen LINCOLN SHOES

Suede,
zwart of
gekleurd
Glacé en Lak.

Wekelijksche
verzending
naar
de Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

S. J. ROTTEVEEL,

GALILEISTRAAT 58 hoek Beeklaan,

beveelt zich aan voor levering van alles op het gebied van

Koloniale Waren - Comestibles.

TELEFOON 3197.

Stichtsche Hypotheekbank

Boothstraat 15 Utrecht.

5%

PANDBRIEVEN.

Verkrijgbaar:

te Utrecht ten kantore der BANK
te Amsterdam bij de Heeren H. OYENS & ZONEN
te Rotterdam bij de Heeren
KRAEMER VAN DER KOOY & Co.
te 's-Gravenhage bij de KORTENAERBANK.

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis van af de Lange Poten.) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREN
KEEREN

VERMAKEN
MODERNISEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.
Bijzonder geschoolde Uniformwerkers, 1e kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

vroeg hij haar de goederen terug, ter waarde van ± 300.—, die hij haar indertijd te Batavia had gegeven, want — zoo dacht hij — als ik haar aan den Radja afsta, dan ben ik die goederen ook kwijt en zou dan te weinig voordeel van de „affaire” trekken. Maar de vrouw antwoordde, dat zij die goederen te Batavia bij haar ouders had achtergelaten. Daarop gingen zij naar Batavia terug, doch de goederen kreeg hij niet in handen, ofschoon hij er een politiezaak van maakte; de vrouw kon haar goed recht bewijzen en vertelde tevens, wat zij te Singapore had vernomen, wat haar man met haar voor had. Teleurgesteld droop hij af. De vrouw ging niet meer met hem mee, bleef bij haar ouders en de Radja wachtte steeds op de terugkomst van dezen Chinees.

Van Vreemde Koloniën.

Het groote Deutsche wereldrijk.

Hebben wij in een vorig nummer de phantasiën weergegeven, die Engelsche en Fransche politici van den tweeden rang als de onbetwistbare bedoeling van de Deutsche koloniale politiek wisten te verkondigen, nu is Engeland's groote minister Grey daar nader uitbreiding aan komen geven. Werden door de niet verantwoordelijke voorlichters alle over Afrika onder D. vlag gebrachte verspreide gedeelten, tot brokstukken gemaakt van een aaneengesloten geheel, dat van Midden-Afrika uit in oostelijke- en westelijke richting tot aan de Oeeanen moest reiken, nu heeft Grey daar een D. invloedssfeer aan toegevoegd van Berlijn tot Bagdad. Bij de bespreking van de Bulgaarsche kwestie in het Lagerhuis werd het onder D. overheersching te brengen gebied aangeduid als over Oostenrijk, Servië, Bulgarije, Turkije en t. Turkische deel van Azië, d.i. Klein-Azië en Mesopotamië te moeten loopen.

Overziet men deze combinatie, aan de D. koloniale staatkunde voor Azië en Afrika toegedacht, dan teekent zich hierbij nog iets anders af. Egypte heeft zich los verklaard van Turkije, maar het ligt natuurlijk in de bedoeling der centrale mogendheden om dat rijk weer en meer onder den sultan van Turkije te brengen. Het T. gebied van Klein-Azië strekt zich langs de Middellandsche Zee tot aan Egypte uit. Egypte reikt in Soedan tot Midden-Afrika. Zoo ziet men dan het wereldrijk onder D. hegemonie als een aaneengeschaald geheel zich uitstrekkende van de Noord- en Oostzee tot de Zwarte- en Middellandsche Zee, tot de Perzische golf, de Roode Zee, de Indische Oceaan, terwijl de Atlantische Oceaan het rijk in Europa zoowel als het schutgebied in Afrika zou bespelen. Een machtige machtsstrook, die de oude wereld zou verdeelen in drie complexen, een kleine hoek, waarin de andere westersche mogendheden opgesloten zitten, dan de centraal D. machtsstrook, in het overige oostelijk deel de groote rijken, wier ontwikkeling in haar kindsheid is en die voor de vaderlijke leiding van het dan machtige Berlijn niet ontoegankelijk zullen zijn.

Is dit een droom, warrspiegel van angst, verwachting, vrees, hoop, werkelijkheid en verbeelding uit hetgeen is geschied? Is het een fata-morgana, luchtspiegeling van een ongeziene werkelijkheid, die ergens in het onbekende is opgesteld?

Is het een voorspelling, gelezen uit de sterren, die, volgens den sterrenwicheelaar, het te gebeurene vooruit spiegelen?

Britsch W. Afrika.

Volgens de African Mail ondervinden de Br. bezittingen in W. Afrika op gevoelige wijze de gevolgen van den oorlog. Hoewel dit eigenlijk dezelfde klacht is, die van 't meerendeel der koloniën uitgaat, en die b.v. ook luide klinkt door de begroting van Nederlandsch-Indië voor 1916, is het toch wel de moeite waard even aandacht te vragen voor hetgeen over de Goudkust en Sierra Leona wordt gemeld.

Het verbod van uitvoer voor eenige handelsartikelen treft de inlanders zoo, dat zij zich aan andere cultures gaan wijden. Van andere producten wordt de prijs bepaald door de markten van Londen en Liverpool, die, onder den invloed van den oorlog gedrukt blijven. Aan dien toestand is niets te verbeteren, want de prijzen worden beheerscht door de wet van vraag en aanbod, en dit laatste overtreft verre de eerste. Door een en ander zullen wanverhoudingen ontstaan, die ook na den oorlog nog lang en op gevoelige wijze kunnen nawerken.

Newfoundland en de oorlog.

Het komt ons wel belangwekkend voor in herinnering te brengen, welke offers deze kleinste der Br. kroonkoloniën zich voor het moederland getroost heeft.

In de eerste week van den oorlog werd een bond opgericht om de te verleenen hulp te organiseren en de regeering bracht 't aantal der voor de marine-reserve te leveren zeehieden van 600 op 1000, terwijl 500 man voor den dienst te land beschikbaar werden gesteld. Het eerste cijfer werd later tot 1200 verhoogd, en een bataljon van 1500 ging de landmacht in Engeland versterken. 370 man zijn beschikbaar om de verliezen aan te vullen. De marine-reserve dient in de Noordzee en de Dardanellen.

In den strijd van miljoenen zijn deze getallen schijnbaar zoo nietig, dat wij het geheugen moeten oprispen door het totaal aantal der inwoners te vermelden, n.l. 250.000 mannen, vrouwen, kinderen.

Een fonds is ingesteld van 100.000 dollars tot steun van de gezinnen der soldaten en matrozen. De vrouwen hebben tot een bedrag van 20.000 dollars benodigdheden gezonden ter verzorging van gewonden op het slagveld. 22.000 dollars zijn bijeengebracht voor den aankoop van twee vliegmaschinen, waaraan de directie van den spoorweg nog een heeft toegevoegd.

Stoomvaartverbinding met Z.W. Afrika.

De Eng. st. v. maatschappijen zijn er op bedacht geweest het voormalige gebied van Duitsch Z. W. A. door hun schepen te laten aandoen. De Union Castle St. Cy., de Ellerman, Bucknall en Clan lijnen zullen Swackopmund en Hagra Pequena (Luderitz) in haar vaarten opnemen.

Van Swackopmund, even t. N. van de Walfischbaai, voert een spoorweg naar het binnenland van Damara.

Er is reeds sprake van deze lijn door te trekken tot Rhodesia.

Haiti onder Amerikaansch protectoraat.

Een revolutie in Haiti is niet als iets bijzonders te melden, en een inmenging van N. Amerika is daarbij ook reeds meermalen te vermelden geweest. Maar de wijze, waarop in Juli om den presidentszetel gestreden is en waarop diensgevolg door de regeering der Vereenigde Staten ingegrepen

is, heeft een veel ernstiger karakter gehad dan bij vorige gelegenheden en kan ook gevolgen van meer blijvenden aard hebben. Een medewerker van de N. R. C. heeft hierover bijzonderheden geschreven, waaraan wij het volgende ontleenen.

De regeering te Washington zou voornemens zijn voor 10 jaren een soort van suzeriniteit aan de negerrepubliek op te leggen. Zij zou, om hiertoe te geraken, korte metten met haar maken. De naaste aanleiding hiertoe is de laatste revolutie geweest, waarbij een lafhartige moordpartij op zoo groote schaal werd gehouden, als zelfs op Haiti zelden nog was voorgekomen. Dr. Rosalvo Bobo stond aan het hoofd van den jongsten opstand. De omwenteling gaf den president Vilbrun Guillaume aanleiding om niet minder dan 100 politieke gevangenen, waaronder de voormalige president Zamor, te doen doodschieten. Dit verbitterde de revolutionairen dermate, dat zij het paleis in brand staken, waarop Guillaume in de Fransche legatie te Porte au Prince vluchtte. De menigte sleepte hem echter naar buiten en onder tooneelen van de grootste wanorde werd hij dood geschoten.

Gedurende eenigen tijd heerschte er nu volkomen anarchie. De gemoederen kwamen ietwat tot kalmte, toen enkele Am. oorlogsschepen onder vice-admiraal Caperton te P. a. P. binnen stoomden.

Na eenige schermutselingen, waarbij 2 Am. matrozen sneuvelden, was de orde op 12 Aug. hersteld en vond een bijeenkomst der Nationale vergadering plaats, waar generaal Sudre d'Artignenave met groote meerderheid tot president gekozen. Tot de tegen-candidaten behoorde ook Dr. Rosalvo Bobo, die, hoewel hij slechts enkele stemmen had gekregen, dadelijk weer op een revolutie zon. Hij wist een aanhang te krijgen in het noordelijk gedeelte van 't eiland. Admiraal Caperton zette daarom den 18en Aug. matrozen te Kaap Haitien aan wal en de Am. regeering zond versterking van de scheepsmacht.

Am. belanghebbenden, die belangrijke bezittingen op Haiti hebben, drongen aan op betere verzekering van de rust. De regeering had hier wel ooren naar.

In de eerste plaats is een stabiele regeering van Haiti van groot belang voor een geregelde ontwikkeling van het eiland zelf, waarvan de beteekenis voor de Unie, door zijn ligging met het oog op het Panamakanaal zeer is toegenomen. In de tweede plaats wordt aan den tegenwoordigen Am. minister Lansing het denkbeeld toegeschreven van een verlicht imperialisme, waarvoor de jongste gebeurtenissen hem gelegenheid aanbieden.

Door admiraal Caperton is aan de regeering van Haiti een conventie voorgelegd. Zij zal gedurende 10 jr. van kracht zijn, de financiën der republiek en den douanediens onder Am. contrôle brengen en Am. officieren bij de marechaussee aanstellen. Het plan behelst voorzieningen voor de betaling van schulden aan het buitenland. De H. regeering heeft een uitstel van beslissing gekregen, maar daar haar geen andere keuze gelaten is, zal zij de conventie wel aannemen, misschien ook wel omdat zij zelf inziet dat een krachtige steun noodig is om eindelijk iets van blijvenden aard tot stand te kunnen brengen.

De conventie zal behalve de instemming van Haiti, ook de goedkeuring van den Am. Senaat moeten verwerven. Daar vele Amerikanen er een neiging tot imperialisme inzien, ingaande tegen de democratische beginselen, zal de bespreking in de Senaat wel tot een hartelijk woordje leiden. Maar het voorop zetten van een termijn kan hiertegen als scherm dienen. Invloedrijke mannen zoowel in Am. als in Haiti achten die termijn zelfs veel te kort, zij meenen, dat gen duur van 50 jaren veel beter zou zijn geweest en dat ook overigens de overeenkomst niet ver genoeg gaat, om de zaken in Haiti blijvend in het goede spoor te leiden.

Het wil ons voorkomen, dat deze zienswijze alle reden van bestaan heeft, maar ook, dat het voorzichtig is het voorstel nu niet in den sterngsten vorm te kleeden. De noodzaak tot verlenen zal zich van zelf wel teekenen en Haiti zal dan vermoedelijk ook zelf wel om die verlenging vragen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Decentralisatie-wetgeving.

Met bovenstaanden titel verscheen ter Landsdrukkerij te Batavia een werk, inhoudende den volledigen tekst van de decentralisatie-wetgeving en van de uitvoeringsvoorschriften, voor zoover van algemeene strekking. Bovendien zijn er in opgenomen verschillende toelichtende circulaire's en missives van de Regeering en van het Decentralisatie-bureau, alsmede een lijst van de op de bepaalde gebiedsdeelen betrekking hebbende Staatsblad-nummers. Een uitvoerig alphabetisch register, bewerkt door Mr. A. Meyroos en F. Strik, besluit de verzameling.

Indisch Tijdschr. voor Spoor- en Tramwegwezen.

In de Juli-afl. een korte levensbeschrijving van den heer J. D. Donker Duyvis, overleden te 's-Gravenhage in Mei jl., in leven directeur van verschillende Stoomtram-Maatschappijen op Java. — Onder het opschrift „Eenige bladzijden Indische Spoorwegpolitiek” behandelt de heer A. S. Reitsma thans als Vijfde onderwerp de lijn Goendih—Soerabaja en hare zijtakken. — De ingenieur A. W. A. Jacometti doet mededeelingen aangaande optische meetinstrumenten voor opname en aanleg der Ned.-Indische Staatsspoorwegen.

Met steun van het land.

Onder dit opschrift leest men in de Java-Bode: Wij ontvingen een overzicht van betrekkingen in Nederlandsch-Indië, waarvoor met 's lands steun wordt opgeleid. Zij, die het nog niet weten, vinden hierop vermeld, dat landssteun kan worden toegekend bij de opleiding voor candidaat-ambtenaren voor Chineesche zaken, candidaat-houtvesters, candidaat Indische ambtenaren, candidaat civiel-ingenieurs, candidaat aspirant verificateurs bij de in- en

S GORTSTRAAT 8
Finale Uitverkoop
van alle voorradige LINGERIES en
WITTE GOEDEREN,
wegens Opheffing der Zaak
S GORTSTRAAT 8

F. L. VAN BOMMEL
VLAMINGSTRAAT 8-10

— heeft geopend —
Prins Hendrikstraat 104
een geheel nieuw ingericht

Dames Mode- en Handschoenen Magazijn.
naast het Heeren Modemagazijn.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN,
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTBREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

Kleedingmagazijnen P. VAN DEN BRUL
AMSTERDAM
—
DEN HAAG
—
GRONINGEN
—
HOORN
—
LEEUWARDEN
—
HILVERSUM.
ONZE GEMAAKTE
**HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING**
is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING
Kleedmakerij van den eersten rang

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELUK-ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
— OVER DE WAALSCH-KERK —
58° NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

DORDTSCHER BANK
'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
behandelt alle Bankzaken.

Tandborstels, Badmutsen, Sponsen
Bandages en Gordels.
WED. G. STREITWOLF,
Telefoon 2413.
105, Noordeinde 105.

van Dale's ZAKWOORDENBOEKJE
DER NEDERL. TAAL 204 BLADZIJDEN 2 KOLOMMEN
IN SOEPELEN LINNEN BAND. PRIJS f0.45

van Dale's HANDWOORDENBOEK
DER NEDERL. TAAL 996 BLADZIJDEN 2 KOLOMMEN
IN LINNEN BAND. PRIJS f3.25

uitvoerrechten en accijnzen, voor surnumerair bij den post-, telegraaf- en telefoondienst, voor candidaat mijnningenurs en candidaat rechterlijke ambtenaren.

Het overzicht geeft volledige inlichtingen betreffende de toelage, den aanvang dezer toelage, de voorwaarden waarop de toelage kan worden genoten, de duur der toelage en de toelatingseischen.

De Ingenieur.

No. 40 bevat o.m. het met afbeeldingen toegelichte verslag van de voordracht betreffende de gewone wegen in Nederlandsch-Indië en meer in het bijzonder omtrent den aanleg daarvan in de buitenbezittingen, gehouden door den civ. ing. jhr. P. J. Boreel, in een vergadering van de afd. voor bouw- en wiskunde.

Anti-Duitsche stemming in Indië.

Op Java is een circulaire verspreid, geteekend „Fiat Lux“, welke beproeft de oorzaken van de anti-Duitsche stemming, welke de bevolking aldaar meerendeels koestert, voor deze en de buitenwacht bloot te leggen. In het weekblad „De Toekomst“ (No. van 2 October) geeft de heer M. Heetjans van den inhoud dezer circulaire een kort resumé en knoopt er eigen beschouwingen aan vast.

Tectona.

In de Juli-afl. van het Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona de volgende bijdragen: In memoriam A. P. van Schermbeek. — Bijzonderheden betr. de tegenwoordige wildhoutexploitatie in eigen beheer te Tjiwidaj (Bandoeng), door H. J. Kerbert. — Wildhoutexploitatie in eigen beheer in de Preanger, door H. J. Kerbert. — De omloop der djati-boschen, door K. Soeters. — Boschtoestand op het eiland Madoera, door van der Plas. — Over den houthandel te Menggala (Lampongsche districten), door J. F. Olivier. — Gebruiken bij het oogsten van kamfer. — De handel in hout en boschproducten in de Lampongs.

Handel van West-Australië met Java.

We lezen in No. 39 van de Ind. Mercur: West-Australië schijnt geneigd om den handel met Java uit te breiden, want op een onlangs gehouden vergadering van de Kamer van Koophandel te Perth werd de mogelijkheid van den handel tusschen West-Australië en Ned. Oost-Indië besproken. De nadruk werd gelegd op het feit, dat in Ned. Indië absolute vrijhandel bestond en er op aangedrongen, dat Australische fabrikanten steeds onder ongunstiger omstandigheden zouden mededingen dan hunne Europeesche en Amerikaansche concurrenten. Australische bloem heeft het Amerikaansche artikel reeds geheel van de markt gedrongen, terwijl met Holland met succes kon worden medegegongen in boter, jams, ingemaakte vruchten enz. West-Australië was van alle Australische staten in de beste positie om de grootste voordeelen van de Java-markt te plukken; er waren goede vooruitzichten voor biscuits, wijnen, zadelwerk en tuigen. De Kamer nam een besluit om aan te dringen op de aanstelling van een handelsvertegenwoordiger op Java.

Een nieuwe verbinding van de Java-China-Japanlijn.

Naar bovengenoemd blad verneemt, zal de Java-China-Japanlijn in December a.s. eene verbinding openen tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

De dienst zal maandelijks zijn en het eerste stoomschip zal op 15 Dec. van Batavia via Cheribon, Semarang, Soerabaja, Makassar vertrekken naar Manilla, Hongkong en San Francisco. De nieuwe lijn zal den naam dragen van Java-Pacific Lijn.

Daar de J. C. J. L. op het oogenblik niet over voldoende eigen schepen beschikt, wordt de vaart ondernomen met twee J. C. J. L.-schepen, een schip van de S. M. Nederland en een van de Rotterdamsche Lloyd.

De afdeeling Indragiri.

Tusschen Djambi ten zuiden, en de residentie Oostkust van Sumatra ten Noorden, vinden wij op de kaart een landstreek van vrij belangrijke uitgestrektheid — men schat de oppervlakte haast zoo groot als die van Nederland —, doch zeer schaars bevolkt; het totaal der inwoners wordt op niet meer dan 50 à 60.000 gesteld.

De bedoelde landstreek draagt thans, in administratieve taal, den naam van Afdeeling Indragiri van de Residentie Riouw en Onderhoorigheden; zij omvat het op den vasten wal van Sumatra gelegen gedeelte van dat gewest en bestaat uit het rijk van Indragiri, de Kwantandistricten en de amiraten (amir beteekent hier districtshoofd) Mandah-Ganoeng en Reteh.

In economischen zin hebben deze streken, voorloopig althans, nog weinig beteekenis, maar de geschiedenis is — blijkens een opstel van dr. E. B. Kielstra in het October-Nr. van „Onze Eeuw“ — niet zonder belang. Aan elk der genoemde onderdeelen wijdt de schrijver eene historische beschouwing.

De Zending op Nias.

In het Zendingsperiodiek „Een vaste Burg is onze God“, van October wordt het chronologisch overzicht van de Zending op het eiland Nias voortgezet. Thans behandelt men het slot van de eerste 25-jarige periode en het tijdvak van 1890—1905.

De Tijdspiegel.

In het October-nummer het vervolg van Raden Mas Noto Soeroto's mooie gedichten „Een gambir-bloesemsnoer“.

De Indische Mercur.

No. 39 bevat o.m.: Eenige weinig bekende olie-zaden en vruchten, door J. J. Paerels. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jz. — Ueber die Mopokrankheit jener Cinchonapflanzen und über der javanischen Vermehrungspilz, besproken door J. Westerdijk. — Deli-Plantersvereniging. — Kedirische Landbouw-vereening. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Volkscredietwezen in Ned.-Indië.

Verschenen is het verslag van het volkscredietwezen in Ned.-Indië, loopende tot ultimo Juni 1915, terwijl de statistieke gegevens omtrent het bedrijf der afdelingsbanken het boekjaar 1913—14 betreffen.

Aan het eind van het verslag treft men een kaart van Java en Madoera aan, waarop zijn aangegeven de bedragen door volkscredietinstellingen uitgeleend in 1914 in de verschillende bestuursafdeelingen. Daar slechts de totale bevolkingssterkte in iedere afdeeling bekend is, werd het aantal huisgezinnen verkregen door die sterkte door 5 te deelen. De verschillende kleuren nu geven aan, welk percentage het gezamenlijke aantal leeners bij afdelings- en desambanen in een afdeeling vormde van het aantal huisgezinnen in die afdeeling. De overige op de kaart voorkomende ge-

gevens zijn in de agenda nader verklaard; er blijkt ook uit dat over 1914 door de gezamenlijke credietinstellingen op Java en Madoera f21.479.353 werd uitgeleend aan 1.024.299 leeners.

In het verslag, dat nog eenige foto's bevat van afdelingsbankgebouwen, komen weinig beschouwingen, maar veel statistieken voor. Een afzonderlijke paragraaf over den invloed van den Europeeschen oorlog op de volkscredietinstellingen is er aan toegevoegd.

De mail van de „Koningin Emma“.

De mail aan boord van de gezonken „Koningin Emma“ bestond uit 90 zakken, waarvan er, volgens den gezagvoerder, 20 zijn verloren gegaan. In postkringen neemt men echter aan dat er meer postzakken worden vermist. Het verloren gaan van een deel der mail treft in hoofdzaak Amsterdam.

De zendingen aangeteekende brieven voor Amsterdam uit de Indische hoofdplaatsen ontbreken ditmaal grootendeels. Uit Soerabaja is alleen eenige gewone correspondentie aangekomen.

In het geheel zullen er wellicht ongeveer 1000 aangeteekende brieven weg zijn. Met zekerheid kan worden gezegd, dat er 162 aangeteekende brieven uit Semarang zijn verloren gegaan.

Er is vastgesteld kunnen worden, dat geen voor het departement van koloniën bestemde stukken verloren zijn gegaan.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Vereniging „Moederland en Koloniën“:

LEZING van den Heer Mr. C. B. NEDERBURGH te Den Haag over: „De Koloniale Raad“, op Dinsdagavond 12 October 1915 om 8 uur in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt te Den Haag).

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER HOFLEVERANCIER

Verlangt Gij heerlijk croquant Brood, vraagt dan ons
**FRANSCH BROOD
WEENER BROOD**

Firma J. SCHEENHOUT & Zn

Gevestigd 1844.

Complete Meubilering.

Prinsegracht 26 - 's-Gravenhage - Telefoon 5164.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld internaat f 800.—

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—

De Directrice: A. J. NELCK

VERKOOPHUIS „HAGA“ STILLE VEERKADE 6—8. TELEFOON 8010

Levering op gemakkelijke betaling-
conditiën van Dames-, Heeren- en
Kinderkleding. — Meubilering.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN. □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde

: Gordijnen :

in meer dan 500 dessins

KLENUS Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers

'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

HEEREN- EN DAMESKLEEDERMAKERIJ EN
REPARATIE-INRICHTING

„DE NIJVERHEID“

Eigen groote Chemische Wasscherij.
Huidenstraat 32 - Amsterdam - Tel. 6130

Biljkste, speciale Inrichting voor het
Chemisch reinigen, repareeren *Model-
persen*, keeren en veranderen van alle
Heeren- en Dameskleding en alle
voorkomende goederen.....

Vraagt onze prijsopgaaf, vastgesteld maande-
lijks tarief voor onderhoud Uwer Kleding en
Garderobe, Reparatien, Chemisch reinigen en
Modelpersen

1ste Rotterdamsche

Maatschappij van verzekering op het leven

Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Levensverzekering

in elken vorm.

Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma COSTER VAN VOORHOUT & Co.
te Soerabaja.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

Telef. H 7857 **J. B. HEIJDEMAN,** Telef. H 7857
 CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.
 Speciaal adres
 Zoute Krakelingen.

Algemeene Boekhandel
 en
Advertentie-Bureau
 van
FIRMA L. J. C. BOUCHER,
 Noordeinde 64c. - Den Haag.
 Levering van alle binnen- en buitenlandse Boeken
 en Tijdschriften.

Vereeniging OOST en WEST.
 Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admisse examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch,
Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch,
Maleisch,
Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw.
Witte Singel 92.	”	{ Maleisch,
Javaansch,
Madoereesch,
Land- en Volkenkunde
van Ned.-Indië.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	{ Maleisch.
Soendaneesch.
Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
 door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
 door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. **Onze West:**
- I. De Kolonie Suriname,** door REMAN Irüs;
- II. De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Postzegels

voor verzamelingen te koop gevraagd, los of in Album; ook gelegenheid om in te zenden voor de veilingen.

C. J. REYERSE, Spui 147.

„TRANSVALIA”
 PRINS HENDRIKSTRAAT 74
 DEN HAAG.

Nog rijke voorraad
WOLLEN Ondergoederen en
WITTE Ondergoederen.
 Ook nog in Echt Jaeger.

De Nieuwe Meubel- en Spiegelmagazijnen

van **C. D. KREEFT,**
 Nieuwstraat 21 Den Haag Telefoon 2638.

COMPLETE MEUBILEERING

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur **PIANO's** van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
GEBR. DE RIDDER,

Valeriusstraat hoek Dunklerstraat. - Den Haag.
 Tel. Interc. 2648.
Specialiteit in fijne soorten Worst- en Vleeschwaren.
 EIGEN SANITAIRE KOELINRICHTING.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
 VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
 - Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 van 10 tot 4 uur.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

MAISON MEIJER
Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.
TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van **Dejeuners, Diners en Soupers.**
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85.

RUYS' Handelsvereniging
Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine”

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ----- Telefoon 2804

G. ZUURING, Fred. Hendriklaan 121
: Telefoon Schev. 951 :
AMEUBLEMENTEN IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN

— KLEEDJES, KUSSENS, THEEMUTSEN —
POTTERIE UIT VERSCHILLENDE FABRIEKEN
— — — KLEINE MEUBELEN — — —

Behangerij - Stoffeerdery - Beddenmakerij - Reparatiën.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafrâichissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Ontvangen een zeer mooie en uitgebreide collectie

Viyella

EFFEN — STREPEN — RUITEN.

Beslist krimprij.

De Ideale stof voor Blouses, Kinderjurken, enz.
f 1.50 per Meter.

P. G. JANSSEN'S
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 851, H 852

en **H 872.**

Auto's voor Trouwgelegenheid

en

Maand-Auto's.

RECLAME waarschuwt U te probeeren
de Handwerk-Sigaretten der
HIGH KICKER Co. (H. K. Co). Uw smaak en reuk
zullen U overtuigen, dat deze Sigaretten beter zijn, dan
buitenlandsche fabrikaten.

Geen moeite of opoffering voor U, om 't Neder-
landsch Fabrikaat te gebruiken.

Bouquet Elegant	per 100 f 3.—
Czaïsky Rus	100 - 1.25
Teddy	100 - 1.50

Franco verzending onder rembours door

Plein 11^a - J. J. VERBRUGGE - Den Haag

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
Noordeinde 6, **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
vis à vis Plaats TELEFOON 2162

Specialiteit Indische Uitrustingen

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens,
Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten

BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEC ELLECOM — DIENEN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

's-Gravenhaagsche Manege,
Kazernestraat 46-48. - Telefoon 3065.

Oudst Etablissement.
1ste Klasse Rijonderwijs.

R. J. J. HIEMSTRA, Directeur.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.